

İÇİMDEKİ CENNET'E YOLCULUK

Ümit MERİÇ

Etkileşim Yayınları

2007

“Her Dem Yeni Doğarız”

Röp: Gülhan Kırgız-15 Eylül 2007

“Ben hayatının bir dönemini namazsız geçiren bir insan olarak namazsızlığın ne demek olduğunu iyi biliyorum. Benim hayatım, secdeden önce ve secdeden sonra diye ikiye ayrılabilir. Yani, hayatımda bir milât var. O da, ‘bir sabah ezanıyla, ilk namazı’ kıldığım gündür”

Daha on yaşında iken, babam hatıra defterime şöyle yazmıştı: **“Ey küçük krizalit, ne zaman semavî ve muhteşem bir kelebek olacaksın?”** Krizalit, kozanın içindeki tırtıl. Varlığımız, anne rahminden son nefesimizi verene kadar beden kozasının içine mahkûm. Yani ruhumuz, beden tabutunun içinde. Ölünce, o tabut açılacak ve içinden hapis dönemini boşa geçirmemiş muhteşem bir kelebek semalara kanat açacak. Bunun için yaşarken, ölümle barışmak gerek. Zaten ölümle barışmadan, hayatın hiçbir anlamı yok. Ölüm güzel olmadan, hayat güzelleşemez. Ölüm problemini çözemeyen bir öğrenci, dünya sınıfında kalmaya mahkûm, tembel bir öğrencidir.

- **“Her dem yeni doğacağız”, nasıl semalara kanat açacağız?**

Bedenle ruhu ayıran köprülerden geçerek; başka bir tabirle, Allah'ın bize kendimizle tanışmamız için **“Olmazsa olmaz”** diye farzları yerine getirerek aşacağız. Namaz ve oruç; sevabı Allah katında gizli olan oruç, bedenle ruhun irtibatını sağlayan köprüler. Bu köprülerden geçmeden bedenle ruh ayrılmaz ve ruh, beden tabutunun içinde hep mahpus kalır. Dünya ve

sonrası ile ilgili bilgilere biz ancak ibadet köprüsünden geçerek ulaşabiliriz. İbni Sina boşuna, “**Ne öğrendimse, secdede öğrendim**” dememiştir. Secde bir okuldur. Yetler ki, ciddî, devamlı ve dikkatli birer "**talebe**" olalım.

- **Namazı hiç böyle düşünmemiştim. Demek ki, namaz; çok yüksek bir şuur ve şükür meselesi. Bu tecrübeyi her gün yeniden yaşamak, her gün bir parça daha karanlıklardan aydınlıklara koşmak oluyor, öyle mi?**

Namaz kılmak demek; bütün varlığını, beden ve şuur olarak, Allah'a bağlamak demek, Allah'la irtibatı hiç kopartmamak demek. Kâinat adına, dünya adına, canlı-cansız bütün yaratılmışlar adına, inanan ya da inanmayan beşeriyet adına, kendi adına Hakk'a minnetini ifade etmek demek. Secdeden, dünya ve ahiret ile ilgili her türlü tasayı bırakarak, Allah'ın yarattığı bir kâinatta, Allah'ın kulu olarak yaratılmış olmanın şerefini idrak ederek, bunun şükürünü bir nebze olsun ifade etmenin huzuruyla kalkmak demek. Namaz, sadece şekilden ibaret değil; o şeklin arkasındaki bir şuurun da ifadesi namaz. Zira bu şuura varış, sadece bizim var kılınışımızın değil, bizimle birlikte, bütün yaratılmışların var kılınışının arkasındaki esbabı mucibeyi de fehmetmek demek. Düşünsenize, bize üzerinde hiçbir hakkımız olmadığı hâlde neler, neler verilmemiş. Hiçbir zahmet harcamadan bize lütfedilen bir dünyada, bizim için varedilmiş sayısız nimetin ortasında yaşıyoruz. Bedenimizden başlayıp, alıp verdiğimiz nefesden geçip, toprağa, güneşe, sardunyanın pembe çiçeğinden ince ince yağın yağmura kadar nelere şükretmemiz lâzım.

- **O halde çok katmerli bir ibadet namaz. Bir manada sadece kendimiz için değil, bütün beşeriyet adına da mı namaz kılmış oluyoruz?**

Evet, namaz dünya ve ahiret mekânında genişlemek ve derinleşmek demek. Namazda sadece bulunduğunuz yerden kanat açıp Kâbe'nin manevî huzuruna kavuşmakla kalmıyorsunuz. Orda namaz kılmış ve kıldırılmış olan Allah'ın Sevgilisi'nin manevî imamlığında bin yıllardan beri namaz kılan ve kıyamete kadar namaz kılacak olan bir müminler cemaatinin de bir ferdi oluyorsunuz.

- **Bu huzur ikliminde iftitah tekbirinin anlamı ne?**

Önce Kâbe'ye selam. “**Ben geldim, buradayım**” demek. Biliyorsunuz, tavafla, Hacer'ül Esved'in önünden geçerken, iki avuç içi havaya kaldırılıp, selam verilir. Tavafin sıfır noktası orasıdır. Namazın da “**Merhaba**”sı, dünyanın; hatta belki de kâinatın manevî merkezi olan “**Kâbe'de bulunmaya, ben de niyet ettim**” sevinci ile başlıyor. Nitekim kılanlar bilir, namazın başı ile sonu arasında, sadece bedenle değil; hem bedenle, hem de ruhla kılındıysa, müthiş bir enerji farkı olur. Ruhu ile tanışamayan; yani barışamayan insan da, dünya bir cennet iken onu cehennem zannediyor ve sonunda cehennemleştiriyor.

Nadide Halam bizim eve ilk gelişlerinden birinde namaz kılmak istedi. Evde seccade yok. Annem beyaz patiskadan bir yastık yüzünü halama, seccade olarak verdi; kibleyi göster-

di. Nadide Halam tam namaza başlayacak, ben bunu bir oyun gibi kabul ettim. **“Halacığım bir dakika, ben de sizinle namaz kılalım”** dedim. **“Abdest al, gel”** dedi Nasıl alınır bilmiyorum, yalap-şap ötemi berimi ıslatıp koşup geldim Ve halamın sağ yanında, iki karış boyumla, ömrümde ilk defa namaza durdum. Bana en sıcak gelen yer karesi, alnımı Hakk’ın huzuruna ilk defa koyduğum o secde yeridir.

Orta ve lise eğitimimi, yatılı olarak Çamlıca Kız Lisesi’nde aldım. Her Pazartesi ve Cumartesi okula giderken ve dönerken tramvayla Karacaahmet Mezarlığı’ndan geçiyorum. Tramvay ne zaman Tunusbağı’na gelse, hemen üç İhlas bir Fatiha okur, mezarlık bitene kadar orada yatanlara gönderirdim. Ne garip, annemle babam şimdi orada yana yatmış; Mahşer’i bekliyorlar.

Standart bir Cumhuriyet yeni-yetmesiyim; ukalâ bir agnostizim. Dini konular beni hemen hiç ilgilendirmiyor. Ölümünden, özellikle annemin ölmesinden, korkuyorum; ama altından kalkamayacağımı da bildiğim için, fazla düşünmemeye gayret ediyorum. Tamamıyla Batı düşüncesi üzerine yoğunlaşmış bir hayat yaşıyoruz.

Yeni Bölüm Başkanı Hocamız, Cahit Tanyol bana, **“Bırak Weber’i, Gurvitch’i, sen otur Cevdet Paşa üzerinde çalış”** dedi. Böylece iyi-kötü başlangıç Osmanlıcam da devreye girdi. Cevdet Paşa Okyanusu’na atladım. Manevî yolculuğumu anlatırken, bu fikrî alt-yapıya temas edişim şundan kaynaklanıyor; oniki cilt Tarih-i Cevdet’i, dört cilt Tezâkir’i, Kısas-ı Enbiya’yı ve Paşa’nın ruh ve fikir dünyasını anlamama yardımcı olacak, bütün öbür eserleri okudum, bitirdim ve sonunda bana ecdadımın bıraktığı bir tarih sarayının bulunduğu, yepyeni bir kıtaya ayak bastım.

Evet, yıl 1975. Ben, bana tarihimin öğretilmemiş olduğunu keşfediyorum. Ben, tarihimini ne okullarda öğrenmişim, ne babamın evinde. Ben tarihimini, içinde bir parçası olarak var olduğum, varlığım sürdürdüğüm toplumumu; ben kendimi, o güne kadar, bir yabancıyı tanır gibi tanımışım. Kendi tarihime, kendi ben’ime yabancı kalmışım, yabancı kılınmışım. Cevdet Paşa bana tarihimini keşfettirdi. Doktorayı verdikten sonra, bir gün öğrencilerimle Topkapı Sarayı’na gitmiştik. Kim bilir kaçınıcı gidişim; fakat gözlerim, muhteşem kuleli Bab’üs-Selam kapısının üstünde celi harflerle yazan **“La ilahe illallah Muhammed’ün Resulullah”** imzasını ilk defa görüyor. Tarihimizin, toplumumuzun, varoluşumuzun esbab-ı mucibesinin şifresini, o gün idrak ettim. Cevdet Paşa ile beraber düşüncemin kiblesi değişti ve ilgim, Batı’nın uzak ve bulanık ufuklarından, İslam’ın yakın ve sıcak coğrafyasına kanatlandı.

Bir turizm şirketi aracılığı ile Antalya sahillerinde on gün tek başıma tatil yapmaya karar verdim. Giderken yanıma kitap alacağım. Babamın kütüphanesindeyim. Elimi hangi rafa atsam ateş tuğlası gibi yakıyor. Felsefe, sosyoloji hatta tarih bile okumak istemiyorum. Ruhumda bir türlü pıhtılaşmayan bir kanama var. Ruhum benden çıkıp gidiyor, sanki gittikçe daralıyor, küçülüyor, büzülüyor. Buna bir çare bulmam lâzım ama ne? Eski dostlarım, kitaplarım bana neden bu kadar yabancı geliyor, anlamıyorum. Sonuçta sosyoloji ile ilgisi olmayan

iki tane kitap aldım yanıma. Birisi yüz yıl evvel İsviçre’de yaşamış olan F. Amiel’in **Mahrem Bir Günlükten Seçmeler** kitabı. Öbürü Ahmet Hamdi Tanpınar’ın **Saatleri Ayarlama Enstîtüsü**. Ben o iki kitapla, deniz, kum ve yasemin kokularından başka hiçbir şeyin olmadığı o sahil motelinde, on gün itikâfa çekildim. Çoğumuz kendi kendisiyle baş başa kalmaya cesaret edemez. Allah, bana bu lüksü, daha sonra sık sık verdi. Sevdiğim, saydığım, ruh-ikizim olan insanlarla bir arada olmaktan, onlarla sohbet etmekten de büyük zevk alırım; ama kendimle baş başa kalmak da benim için çok özel bir keyiftir. Şahdamarımıza giden yol, bir manada toplumsal maskelerimizden sıyrılmakla başlıyor.

- O ilk çocukluk secdesinden sonra araya uzun yıllar girdi demek ki. Peki, sonra secdeyi hatırlayışınız nasıl oldu?

Yeryüzü bize mescit kılınmıştır. Benim de o uzun aradan sonra, ilk mescidim, duvarlarla sınırlı olmayan bir kayısı bahçesi oldu. 1977 yazının sonları Van’dayım. Bir arkadaşın ailesinin misafiriyim. Urartu’lardan kalma Şamran Suyunun dört tarafını çerçevelediği ve büyük kayısı ağaçlarının olduğu bir bahçeye piknik yapmaya gittik. Devasa ağaçlarda yeşil yaprakların arasında turuncu kayısılar, yerde yeşil çimenlerin üzerinde yine iri ve turuncu kayısılar, yüzünüze gülüyor. Hafif bir rüzgâr esince, tek tük kayısılar ağaçtan yerlere düşüyor. Cenab-ı Hakk’ın yerde ve gökte sergilenen bu nimetlerine baktım ve **“Ben burada namaz kılmazsam, başka bir yerde kılmam. Şamran’dan bir abdest alıp, şu kayısıları bize lütfeden Yaratıcı’ya bir şükür namazı kılayım”** dedim. Arkadaşlar güldüler. Şamran’ın soğuk suyu ile bir abdest aldım ve onlar **“Bir seccade serelim”** dedilerse de; ben, **“Hayır, kayısıların balı alınma ve dizlerime yapışa yapışa bir namaz kılmak istiyorum”** dedim. Bu namaz, kuruyan ya da hep kavruk olan ruh hayatıma düşen ilk rahmet damlası oldu. Hani yağmur başlamadan önce bizi, **“Yağmur yağacak galiba”** idrakine götüren tek-tük damlalar vardır ya; onun gibi bir şey.

- Peki, ruhunuzdaki o phtılaşmayan kanama hala devam ediyor mu; ruhunuzun daralmasına bir çare arıyor musunuz?

Balkona çıktım. İçim-dışım zifirî bir karanlık içinde. Hiçbir şeye anlam veremiyorum. Koptum yani. Böyle ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Birden bir ses duydum. Mahşer günü İsrail’in suru çaldığında, mezarımdan ne kadar hayretle uyanacaksam; ondan daha büyük bir hayretle irkildim. **“Bu ne böyle?”** dedim. Selâmiçeşme Camii’nden sabah ezanı okunuyor. Otuz yaşındayım. Annemin rahmine düştüğüm günden beri ezanı işitiyorum. Amma meğer hiç duymamışım. Ezanı ben, otuz yaşında, ilk defa, o sabah duydum. Selâmiçeşme Camii’nden şerha şerha, karanlıkları yırtı yırtı, aydınlıkları devşire devşire gelen o sabah ezanını; kulağımı delip **“can kulağıma”** varan ezanı ilk dela duydum. Anlamadan, **“bir cenin gibi şaşarak”** ezanı dinledim. **“Bu ne Ya Hû!”** dedim. Bu beni secdesine davet eden Cenab-ı Hakk’ın **“Gel!”** çağrısı idi. O sabahtan sonra, ruhumun ve kulağımın duymadığı hiçbir ezan olmadı. Elhamdülillah.

- **Sonra ne yaptınız?**

Ezan öncesinde ölümden ümidim kalmamıştı. Ölüm sonrası bile benim için bir çözüm değildi. O kadar uçurumdaydım, ümitsizdim, dipteydim. Nerde olduğumu bilmeyecek kadar kendimde değildim. Ezan sesi, bir anda beni, bana getirdi. Dedim ki, **“Bu kadar şey dene-dim, bir tek namaz kılmadım; kalkayım, ben bir namaz kılayım.”**

Gittim, yalan yanlış bir abdest aldım. Odama geldim. Ne seccadem var ne başörtüm. Neyse mühim değil. Belki havlu sardım başıma, hatırlamıyorum. Ve ömrümün delirmeye en yakın olduğum salisesinde, ters bir takla atarak, hayata geri döndüm. Dönüş o dönüş. İlk namazımda, sadece Fatiha ve İhlâs’ı biliyorum. Rükuda ne denir, secdede ne denir; mutlak cahilim. Allah affetsin; Fatiha ve İhlas’la namaz hareketlerini taklit ederek, ilk namazımı bitirdim.

Ben, mânen buz tutmuş bir dünyadan, ateşlere yanan bir geleceğe düşmek üzere yuvarlanırken; bir sabah namazının, taze çiçek açmış dalına tutundum. Tutunuş, o tutunuş. O, **“Ca-hiliye”**den, **“Asr-ı Saadet”**e geçiş dönemimde, ilmî konulardaki dış dikkatimi kendime yönlendirdim. **Okunması kararını aldığım bir kitabı okumak, benim için ne kadar önemliyse, nasıl dikkatim bir bütün olarak onun üzerinde derinleşirse; kendi kaderimin kitabını da, o kadar dikkatle izlemeye başladım.** Yani kendimle ibadetler aracılığıyla kurmuş olduğum diyalogu, ilmî bir ciddiyetle kayıt altına aldım.

O zamana kadar önce anlamanın, sonra inanmanın peşindeydim. Bu kere ise önce inandım, sonra anlamaya başladım. **“Niye?”** diye sormuyordum artık. **“Peki”** diyordum ve varlıkla aramdaki perdeler her gün bir parça daha aralanıyor, irfan coğrafyasında okuduklarımız, namaz kılarken ve oruç tutarken yaşadıklarım, beni yeni idraklere taşımaya başlıyordu. Batılı eğitimin tezgâhından geçmiş olan idrakimin kalıpları kırılıyordu. Ya da akıl adımlarımın arşınlamaktan aciz kaldığı bir dünyayı, imanımın kanatları sarıp sarmalamaya başlamıştı. Bilmediğim bir irfan dünyasında, henüz cılız olan kanatlarımı, kocaman kocaman açmaya gayret ediyordum. Sorularım, virgüllerim yerlerini noktalara terk ediyordu. Eğitimini aldığımı sandığım Batılı bilginin bana az gelen yarı-hakikatlerinden, yaşanan imanın bütün ruhumu doyuran ve dolduran mutlak hakikatlerine sefer ediyor; içimdeki cennete, adım-adım yaklaşıyordum.

- **Siz, Oruç’un da bizim kendimizle tanışmamızı sağladığını söylediniz.**

Evet, vücut Allahın bir şaheseri ve bize lütfedilen ilk ve en büyük nimet. **Ruhumuz, bedenimizin elbisesini giymeden, dünyada var oluşumuzun anlamı olmaz; ayrıca varoluşun esrarı da çözülmez. Ama vücudumuz geçici bir dosttur, ruh öyle değil. Onunla hep beraber olacağız Yani hakikî dostumuz odur. Onunla tanışmamız bu bakımdan çok önemli. Bedeni küçümsemek kimin haddine; ama boyutlarını, zaaflarını, faniliğini iyi kavramamız gerek.** Bunu da en çok oruç sağlıyor; bu yüzden bir tür **“melekleşme provası”** oruç. Oruca niyet edince beden atıma, **“Dur bakayım”** derim. Onun, sözümü dinlemesi de çok hoşuma gider, biraz paradoksal gelebilir; ama oruçluysen, bedenime daha çok saygı duyuyorum.

- **Peki, beşeriyetin bugünkü hâlini nasıl değerlendiriyorsunuz? Farzlarla “keşfedeceğimiz” ruhumuz, ne kadar keşfediliyor?**

“Vel’asr” suresini hatırlayalım. Her halde asrımızda **“hüsran içinde bir insanlık”** tablosuyla karşı karşıyayız. Bedenimiz, yani çamurumuz muteber; ruhumuz, unutulmuş bir eski dost gibi.

Sigara ve alkolden başlayıp, uyuşturuculara kadar uzanan uzun ya da kısa süreli bir intiharlar zinciri var. TV, uyuşturucuların en masumu gibi duruyor; ama bence, en yaygın olduğu için en tehlikelisi. Eğlence programları, diziler, spor yarışmaları derken, bir de bakıyorsunuz, salâ vaktiniz gelmiş; arkasında güneş batmayan o büyük kapıdan girmek üzeresiniz.

Beden realitesini kim inkâr edebilir? O bir şaheser ama geçici olarak emrimizde. Onun sayesinde bu dünyada varız, onun sayesinde dünya ile irtibat kuruyoruz. Allah’ın lütfettiği maddî nimetlere şükürümüz için bir vasıta o. Ama o kadar. Yaratıcı, onu nasıl kullanacağımızı bize öğretmiş; tabi, öğrenene.

- **Biraz karamsar değil misinizi?**

Keşke olmasaydım; ama umumî manzara bu. Kadıköy’de, Paris’te, ya da Merlbourne’de diskotekleri, meydanları, çarşıları dolduran insanların yakın ya da uzak bir zaman sonra mutlaka karşılaşacakları, ölüm ve sonrası ile ilgili duyarsızlıkları hakikaten ancak bu **“afyonlanma süreçleri”** ile izah edilebilir. Biz Hıristiyan değiliz, sadece **“ruhumuzun kurtuluşu”** için yaşamıyoruz. İslâmiyet, dünya ile ahiret dengesini tam ayarında tutuyor. Rodos heykeli gibi bir ayağımız dünyada bizim, öbürü dünyaya dayanan bir ahirette. Ama bazen inananlar bile dünyevileşmiş bir ahiret beklentisi içinde yaşıyorlar; yani dünyevileşme süreci, bazı dindarları bile içine çekiyor. Allah’la, -estağfurullah- pazarlık yapılmaz. Emirlerini kul olarak yerine getirmeye, ihlâslı bir gönülle gayret edersiniz ve sonra... O kadar; sonrası, teslimiyet... Kul olmanın bilinci ve kurbiyeti içinde yaşamak.. Bunun kendisi bile tek başına insana ne büyük bir şeref kazandırıyor. Hayatın kendisi zaten bir mükâfat değil mi? Yaratıcı’ya bütün yarattıkları için, en çok da bizi ve idrakimizi yarattığı için sonsuz şükranlar.

- **Peki, otuz yaşında geldiğiniz, bu "yeni idrak" ilmî kimliğinizi nasıl etkiledi?**

O zamana kadar okuduklarım, bana **“kendimi bildirmemiş”**ti. Türkiye’nin ve hatta dünyanın şartları içinde bir insanın yaşadığı hayat süresince, ne kadar okuması kabilsen, neredeyse o kadar okumuştum. Adeta okumak için yaşamıştım. Ama o zamana kadar okuduğum satırlarda yazanlar, benim kendimi bilmeme yaramamıştı. 1978 baharında ömrümün ilk sabah namazını kılıp, **“Namazda esrar varmış, ben bunu bir daha bırakmayayım”** dediğim günden itibaren okumaya karar verdiğim ve okuduğum kitaplar, hayatımın ilk yarısında okuduğum **“kültür coğrafyası”**nın kitaplarından tamamen farklı bir **“irfan coğrafyası”**nın kitapları oldu. Kültür coğrafya’sından vazgeçmedim; ama irfan coğrafya’sında benim için yepyeni ve

bakir toprakların fetih harekâtı başladı. Yani bir anlamda **o ilk sabah namazını kıldığım gün, benim cahiliye dönemimin sona erdiği bir milattır.**

Anlaşılan o ki, ben de artık yurtdışındaki uzak bir seyahatten, kendi ülkeme gelmişim ve tanımadığım, sadece 1001 tane Kur'an istinsah etmiş bir müftünün torunu olmak hasebiyle-, genetik hafızam ile sezdiğim bir coğrafyada henüz uçmasam da, kanat çırpmaya başlamıştım.

Beşikten mezara kadar ilim tahsilinin farz olduğunu söyleyen bir peygamberim var benim. Ve mutlak bir determinizme tabi olan bir kâinatın ortasında yaşıyoruz. Nahl suresini ne kadar severim: **“O ki, gökleri ve yeri bir gerçeklik, (şaşmaz bir düzen) üzere yaratmıştır”** buyrulduktan sonra; **“Gerçek şu ki, Allah, her zaman kudretli olan yegâne ilim sahibidir”** denir. **“Allah, her şeyin aslını biliyor; ama siz bilmiyorsunuz”** ve **(bilin ki) göklerin ve yerin bilinmeyen gerçekleri (yalnızca) Allah'a aittir”**. (3, 70, 74, 77) Allah'ın kurduğu o muhteşem nizama heceleme gayretinden başka nedir ki, ilim?

Sosyoloji

Sosyoloji, 19. yüzyılda Avrupa kıtasında ismi konan, antropoloji ya da kriminoloji gibi yeni bir sosyal bilim; daha doğrusu üniversitelere yerleştirilen bir disiplin. Doğuş sebebi yakın ve uzak Batı'nın toplumsal sorunları, onu geliştiren Batı toplumlarının çerçevesi içindeki sorunlar. Marksistler, Sosyolojiyi bir burjuva ilmi ya da ideolojisi olarak görüyorlar; sosyalizm ise bir panzehir. **“Burjuva Sosyologları”**na sorarsanız, toplumsal uçurumlardan doğan sorunların teşhis ve tedavi merkezi. **İrfan coğrafyamızda bir mukabili var mı?** Modernizme müptela oldukça, sosyoloji de iddiaları ve aczi ile adım adım içimize giriyor. İrfan coğrafyamızı bilmiyoruz. Ama en azından orada sosyolojinin Avrupa kıtasında doğmasına yol açan şartlara benzer şartların oluşmadığını biliyoruz.

İbn Haldun, Batılı manada bir sosyolog değildir. Tespitleri vardır; ama tedaviye muhtaç bir toplumda yaşamamıştır. Belki de İslâm toplumlarında **“koruyucu hekimlik”** söz konusu idi. Toplumun hastalanmasına izin verilmiyordu. İslâmiyet'in yaşandığı bir toplumda sınıfsal farklılıklar, Avrupa'daki gibi, uçurumlaşmıyordu. Dünya ile ahiretin dengesi, belli esaslar sayesinde kurulmuştu; yani bir manada biz, Batılılaşma gayreti içine girerek, Batı'nın hastalıklarına da talip olduk. Hastalıklarla beraber tedavi ihtiyacı ortaya çıktı; fakat ilaçlar da bizim için üretilmemişti. Bu kadar söz yeter mi?

- **İçimden bir ses “Keşke, bu muhabbet hiç bitmeseydi” diyor.**

Susalım ve içimizdeki sesi dinleyelim. O ses bana, **“Haydi arlık namazını kıl”** diyor, ben de **“secdedeki sesi”** dinlemeye gidiyorum. Umarım ki, dünyanın selası verilmeden, bütün beşeriyet olarak, yaşamakta olmanın bize getirdiği büyük şansı kullanır ve içimizdeki cennetin taç kapısına, açılması duasıyla hep birlikte baş koyarız.

Secde Benim Milâdım

Röp: Pınar Demir

Karakalem

Nisan-Mayıs 2005

- Başınızı örtme kararı alıp, üniversitedeki görevinizden ayrılmakla; görünür hale gelen bir dönüşüm süreci yaşadınız. Bu sürece dair söyledikleriniz içinde en çok “Sosyolojiyi üç talâkla boşadım, İslâmiyet’le evlendim!” beyanınız dikkat çekti. Bu nasıl bir zihnî/entelektüel duruma, nasıl bir manevî ‘hâl’e tekabül ediyor?

Başımı örtmekle İslâmî kimliğim görünür hale geldi. Fakat aslında bu 1978’den beri devam eden bir süreçti. Başımı örttüğüm zaman, yirmi iki yıldır namaz kılan, oruç tutan bir insandım. Bu farzları yerine getirirken de kendimi hiçbir şekilde saklama ihtiyacı hissetmedim. Zaten başımı örtme kararını alırken bir bayrak olup kendimi ortaya atmak gibi bir düşünce yoktu. Allah’ın huzurunda, başımı örtme kararı aldım ve başımı örttüm. Bu kadar. Bu kararımın toplumsal etkilerinin olup olmayacağı beni o anda hiç ilgilendirmeydi.

Her ne kadar İslâmiyet’te başörtüsü, Müslüman kadının alâmetifarıkası olarak görülse de; başörtüsü aslında Hıristiyanlıkta da, Yahudilikte de var. Ama oralarda hemen tamamen unutulmuş gibi. Daha doğrusu, Yahudiliğin kurallarını tam uygulama gayreti içinde olan Yahudiler, meselâ Belçika’nın Anvers şehrinde pırlanta ticaretiyle meşgul olan Yahudi cemaatindeki kadınlar, peruğu tercih ediyorlar. Böyle bir yaklaşım İslâmiyet’te tutmadı. **Elbette ki, baş örtmek Allah’ın bir emridir. Biz bilsek de, bilmesek de hikmeti vardır ve hiçbir şekilde tartışılmaz.** Fakat benim için başörtüsünün sosyal boyutunun ötesinde, kendi iç dünyamla ilgili olan bir önemi var. **Ben başımı, Allah’ın emrini yerine getirememekten duyduğum hicap dolayısıyla; bu hicabı sona erdirmek için örttüm. Örtme kararını aldıktan sonra da, tek bir defa dahi temyiz etmek ihtiyacı hissetmedim. Başımı örtmenin kendimi, kendi içimde tamamlama ve tanımlama sürecine bu kadar yardımcı olacağını da, doğrusu önceden bilmiyordum. Ben baş örtmenin, iç yolculuğum için bu kadar önemli olacağını bilmiyordum. Başörtüsünün bana getirmiş olduğu bu derunî boyut, benim için bütün öbür sosyal boyutlardan daha öndedir ve daha önemlidir. Ne mutlu başımı örtene!**

Biraz kıskırtıcı bir söylem olacak; ama hiç feminist olmamakla beraber, sadece başımı örtmek gibi bir ayrıcalığa ve özgürlüğe sahip olduğum için, hatun kişi olarak yaratılmış olduğuma ayrıca şükrediyorum. Erkeklerin böyle bir imtiyazı yok. Başımı örtmenin benim için bir iftihar boyutu kazandığı yer ise uluslararası havaalanlarıdır. Orada yürürken kendimi manevî manada boyu uzamış hissederim ve derim ki, **“Allah’ım, başımda örtümle, burada ben İslâmiyet’i tek başıma temsil ediyorum. Beni bu şerefe lâyık bulduğun için Sana, sonsuz hamd-ü senalar olsun.”**

- Bir anlamda ‘başörtüsünün bânını’ndan bahsediyorsunuz. Bu manevî yoğunlaşmayla, fikrî hayatınızdaki evrim de yeni bir merhaleye girdi sanırım.

Evet. Ama şunun altını çizmeliyim ki, **benim fikir hayatımdaki gelişmeyle ruh dünyamdaki değişim arasındaki paralellik** başımı örtme kararını aldığım, 19 Ağustos 1999’dan çok önce başlamıştı. Bunun için belki de çocukluğuma kadar geri dönmek lâzım: Ben pozitivist bir dünyada ve pozitivist bir ailede büyüdüm. Eğer dünyayı sadece akılla sınırlarsanız, kare bir pozitivist haline gelirsiniz. Hâlbuki aklın, **“aklının karıştığı”** konular var. Sadece babam değil, annem de -çok romantik ve derin duyguları olan bir insan olmakla beraber- **“bir tür bilim”**e gereğinden fazla ümit bağlayan pozitivist bir insandı. Yirminci yüzyılın ilk yarısında bu topraklarda yaşayan entelektüel elitin genelde kanaati şuydu: **“Bilim her şeyi keşfecek. Bilim ilerledikçe dinin topraklarına girecek ve sonunda dinin hiçbir toprağı kalmayıp her şey bilimin malı olacak.”**

Annemin başına beyaz bir tülbent bağlayıp, battal boy bir Mushaf’tan zaman zaman Yâsîn okuduğunu hatırlıyorum. Ama annem Dârülfünun’un son mezunlarından, Cumhuriyetin ilk **‘Çalığı’**larındandır. Yani o dönemin pozitivist havası, hemen herkesin yüreğine değilse de, ciğerlerinin dibine kadar girip çıktığı gib;i anneciğime de, kendini benimsetmişti. Annem ve babamın bu ortak özellikleri; yani on sekizinci yüzyıl Avrupa’sının Aydınlanma felsefesinin Cumhuriyet Türkiye’sine olan etkisi, onların bizi eğitime süreçlerinde de karşımıza çıktı. **Ön bir- on iki yaş, İslâmiyet’te dinî terbiyenin başlaması için geçtir.** Oysa annem ve babam, o yaşta iken bizi çağırıp dediler ki: **“Biz size dini terbiye vermeyeceğiz. Siz büyüdükçe okur, tetkik edersiniz; vicdanınıza ne uygun geliyorsa, onu uygularsınız.”** Yani, kendi değer dünyalarına uygun bir tavır sergilediler. Belki de dünyanın büyüsünden bu kadar soyutlandığı bir dönemde böyle bir tavır; yani bizi Allah’la ve vicdanımızla baş başa bırakma tavrı çok da faydasız değildi.

Dindarlık, bir şuur meselesidir. Bu şuurun uyanmasına yardımcı olmak için bir başkasına örnek olmak çok önemli. Fakat bu şuur zedeleyecek kadar birinin üzerine abanmak da bence dindarlığa aykırı bir tavır. Ferdin özgür iradesine daima saygı göstermeli. Akil bâliğ olduktan sonra çocuğunuzu sabah namazına kaldırıp, ondan ötesinin kararını kendisine bırakmak lâzım. İşte ben böyle, ihtiyarımıza bırakılmış bir dindarlığın terbiyesini aldım ve hayat yolculuğumda çok yara alarak ilerlemiş olsam da; böyle bir dindarlığı seviyorum.

Ben, hayatının bir dönemini namazsız geçiren bir insan olarak; namazsızlığın ne kahredici bir şey olduğunu çok iyi biliyorum. Benim hayatım, **“secdeden önce ve secdeden sonra”** diye ikiye ayrılabilir; yani hayatımda bir milât var, o da bir sabah ezanıyla ilk namazı kıldığım gündür.

“Sosyolojiyi üç talâkla boşadım ve İslâmiyet’le evlendim” sözünün arkasında belki de, sadece benim hayat tecrübemi değil; bir ya da birkaç kuşak boyu devam eden tecrübeleri de aramak lâzım. **Sorgulanması ve açıklamasının yapılması gereken şey, bin yıldır başını**

örten büyükanneler kuşağının zincirinden, annemin kuşağının neden koptuğudur. Genetik hafızaya inanıyorum. **Babam bir müftü torunu ve bir hacının oğlu olarak dünyaya geliyor. Doğduğu çevreden edindiği tecrübeler, arkasından Türkçü dönemi, sonra komünist oluşu; bütün bu tecrübelerin içinden geçerek İstanbul'a gelişi, İstanbul'da Batıcı bir çevrede yaşamaya başlaması...** İstanbul'un o kubbeli minareli silüeti, babamın idrakine hiç düşmemiştir. Bakmıştır ama görmemiştir. **Annem de hacı olan bir Osmanlı kadı'sının kızıdır; ama hiç başörtülü resmi yoktur.** Annemin yirmi kadar vesikalık fotoğrafını yıllara göre bir albüme dizdim. 1916'larda Kandilli Kız Lisesi öğrencisiyken ince siyah bir eşarbi saçlarını göstermeyecek şekilde kulaklarının altından geçirip ensesinde bağlamış. Dârülfünun'da öğrenci olduğu yıllarda ise artık örtü kalkmış, tüllü küçük şapkalar var başında... 35'lerde öğretmen olarak Sivas ya da Bilecik'te bulunduğu zaman geniş kenarlı fötr şapka. Babamla çektiği ilk resimlerde ise başında ne örtü var, ne de şapka. İri dalgalı saçlarının altından gülümseyerek bize bakıyor. Annemin başının örtüsü, İmparatorluktan Cumhuriyet'e geçen Türkiye'nin İstanbul'unda giderek küçülüyor; sonunda da tebahhur edip uçuyor. Ama aynı anne; ağabeyimle beraber araba ile Paris'e giderken, birlikte gitme teklifimizi reddetmişti. Coğrafya hocası idi ve hiç gitmediği hâlde, Paris'in metro istasyonlarını, parklarını, müzelerini ezbere bilirdi. Çok da severdi Paris'i. Fakat bizimle gelmek istemedi. Biz çok ısrar edince, **"Gelemem yavrum dedi, ben günde beş vakit ezan sesi işitmeye alışmışım. Bir ay için de olsa, ezan sesini işitemeyeceğim bir yerde yaşayamam."** Nurlar içinde yatsın. **"Pozitivist"**ti; ama bizim hamurumuz ya da çamurumuz böyle nurla yıkanmıştır işte. İnsanımız budur.

Babam da kendi içinde bir evrim geçirdi. Ümrandan uygarlığa gitmişti; ama kültürden irfana geri döndü. Ben namaza başladıktan sonra, babam bana **"Ümit, sen namaz kılıyorsun, bana da namaz kılmayı öğret. Sen kıl, ben yanında durup sana ittiba edeyim"** dedi. Babama namaz kılmayı öğretmiş bir evladım. Bir yerde babam, dinini evlâdından öğrendi; fakat öğrendi. Benim evrimim tek başına açıklanacak bir şey değil. Benim yaşadığım tecrübelerin, babamın üzerindeki etkileri var. Babamın ya da annemin tecrübelerinin ya da tecrübesizliklerinin benim üzerimdeki etkileri var; yani gidiyor ve geliyor ışınlar. **İslâmiyet'le evlendiğim muhakkak; ama sosyoloji ile olan talâk ilişkim tasrihe muhtaçtır. Belki de iki talâkla ve bir gözyaşı tanesiyle boşamışım onu!**

- **Sosyolojiye karşı gösterdiğiniz bu tavrın, zihninizi moderniteye karşı ümmileştirerek; hakikatle daha dolaysız bir ilişki kurmak adına gösterdiğiniz, kalbi bir refleks olduğunu söyleyebilir miyiz?**

Ne güzel bir soru!... İtiraf edeyim ki, zaman zaman beynimin hard diskini sıfırlama ihtiyacını hissetmişimdir. **Son iki yüzyıldır Batı'nın dünya üzerinde kurduğu egemenlik, bizi kendimizden uzaklaştırdı. Yalnız toplum olarak değil, onunla bağlantılı olarak tek tek fertler de kendi kendilerine yabancılaştılar. Batı'nın kendisi, "muhtac-ı himmet" idi; ona**

bakarak, ona imrenerek, ona benzemek isteyerek, biz de **“muhtac-ı himmet”** hâle geldik. **Hepimiz, zihin ve ruh olarak bir kirlenme sürecinin içine girdik.** Can ile Canan arasında bir değil, birçok hadise var. İnsanın kendi kendisi ile insanın başka insanlarla; insanın tabiatla, insanın kâinatla arasındaki bu perdeler, sizin tabirlerinizle; **“hakikat”**le dolaysız ilişki kurma şansımızı karartıyor. Bugün sadece Türkiye’de değil, dünyanın her tarafında bu trajedinin farklı sahneleri sergileniyor. Kendimizi ve kainatımızı çözmek için gayret sarf edeceğimize, kendimizden ve kainattan kaçmak için ne yapacağımızı şaşırıyoruz. Ömür nimetini fena halde ziyân ediyoruz.

Zihinlerimiz bilgi çöplüğüne benziyor, biliyoruz; ama bu bildiklerimizi bilmesek ne olur? Benim zihnimi ümmîleştirme, **“faydasız bilgilerimi unutma”** çabamın arkasında, gönlüme tulü edecek hakikatlere; Cenab-ı Hak’dan gelecek ilhamlara, füyuzata açık olabilme gayretim var. **“Tabula rasa”** tabirini beynim için kullanabilirim. Ben gönlümün de, oraya aksedecek güzellikleri, bana bütün menevişleri ile göstermesi için, pırıl pırıl olmasını istiyorum. **“Sosyolojinin zihnime getirdiği aydınlık, bir mum ışığının aydınlığıdır”** diyemem belki; ama benim ruhumun güneşin ısisına ve ışığına ihtiyacı var. Sosyolojiye karşı gösterdiğimi ifade ettiğiniz bu tavır, belki de bir infial-i aşk tavrıdır. Babamın bir cümlesini hep beraber hatırlayalım: **“Kapital’i okuyunca, bütün düğümler çözülecek sanıyordum.”** Ben de, nice **“bilimsel”** eser okudum; ama zihnimdeki düğümler çözülmedi; hatta giderek kördüğümleştii.

Batı sosyolojisi ile hesaplaşmam, öyle üç-beş cümle ile geçiştirilecek kadar basit bir olay değildir. Bu hakkımı baki tutarak, şimdilik şunu ifade etmek isterim: **“Modern bilimin temelindeki, hayatı kontrol etme, ona hükmetme arzusu sosyolojide; Batı dışına çıkıldı mı, bir tür düşünce emperyalizmine dönüşüyor. Tehlikeli silahların yerini sosyal bilimcilerin ücret karşılığı hazırladığı toplumsal mühendislik projeleri alıyor “Garp Cephesi’nde. Sosyolojinin üniversitelerde ilk tedris edildiği yıllardaki konumu da, çok masum değildi; ama sosyal bilimlerin bu günkü hali, doğrusu beni rahatsız ediyor. Dolayısıyla içinde bulunduğum ruhsal ve zihinsel durumu ifade etmek için ‘Moderniteye karşı zihnimi ümmîleştirmek’ formülünüzü çok sevdim.”**

Sosyolojimizin hocaları ve talebeleri -istisnalar elbette var- kullandıkları **“Made in West”** kavramlarla kendi toplumsal realitemizin bire bir çakıştığı konusunda tam bir itminan içindeler mi? Ben **“montaj sosyoloji”**ye sıcak değilim; onlardaki ile bizdekini açıklayamıyoruz. Konuşulması, tartışılması, bire bir zihinsel tatmin için ne yapılabilir, bakılması gerek. **Zihinlerimiz Batı kavramlarının esareti altında.** Kendi tarihimizi anlamaya çalışmıyoruz. Korkuyoruz, kaçıyoruz, Batı’ya sığınıyoruz; oysa Batı’dan farklıyız. Makroları kucaklayamıyoruz, mikrolara hiç giremiyoruz. Farklılıkları düşünmekten korkuyoruz. Kıyaslama yapmak, **“Batı’da varsa, bizde niye yok”**; ya da bizde ne var, öğrenmek ve anlamak lazım. Bu yüzden aldığım sosyoloji eğitiminin tartışılmasını, yeni kuşaklar adına da istiyorum.

Modernite ile beraber, türümüzün yeni ve ilkinden daha vahim bir Cahiliye dönemine adım attığı kanaatindeyim. İlkinden daha vahim; çünkü varoluşun hikmeti, beşeriye tebliğ edildiği hâlde, beşeriyet; hala bu hakikate uzak yaşıyor. Yeni bir tebliğci gelecek değil. Beşer olarak bize çalışmamız gereken ders öğretilmiştir. Biz onu öğrenmemekte, ona çalışmak istememekte ısrarlıyız. Doğrusu, zaman kaybettiğimiz için korkuyorum. Zira sözde hükümrani olduğumuz sevgili dünyamız, giderek yoksulla zengin arasındaki uçurumun daha çok büyüdüğü, daha az adil, daha ürkütücü, anlamından giderek daha da uzaklaşan bir dünya oluyor. En büyük evimiz olan tabiatı, çok kötü kullanıyoruz. Yani ahireti kazanmak şöyle dursun, onun mezarası olan bu dünyayı da kaybediyoruz. Ben bir Müslüman'ım ve elbette **“Beşikten mezara kadar ilim tahsilinin farz olduğu”**nu söyleyen bir Peygamberin ümmetinin bir ferdiyim. Dolayısıyla sosyolojinin, ülkemin ya da beşeriyetin ortak veya mevziî sorunlarına ışık tutacak olan bir ilim olmasını isterim; gezegenimizde yaşayan insanların arasına kin tohumları atma istidadı gösteren bir dünya görüşünün silâhı olan; ama masumları oynayan bir **“Sözde İlim”** olmasını değil. Ülkemi esir alma eğiliminde olduğunu hissettiğim bu tür bir sosyolojinin benim hakikatlerimi deforme etmesini istemiyorum.

- Sosyolojinin İslam toplumlarında İbn Haldun'dan bu yana pek gelişmediği söylenebilir mi?

İbn Haldun benim anlamlı bulduğum sosyoloji anlayışının ilk temsilcisidir; yaşadığı tarihin ve coğrafyanın sosyolojisini yapmıştır. Batı sosyolojisinin toplum sınıflamalarının çoğundaki gibi, kendini merkeze alıp, dünyanın diğer toplumlarını **“taşra”**laştırmamış; **“Benim olduğum yer, sizin gelmeniz gereken yerdir”** dememiştir. İbn Haldun kendi tarihî ve coğrafi tecrübelerinden bir bölgesel harita çıkarmıştır. Değer hükmü vermemiştir. Sosyolojiyi bir ideoloji haline getirmemiştir. Bir **“ümran ilmi”** deyip geçmiştir. Aslında İbn Haldûn sonrası İslâm toplumlarını ve oradaki çalışmaları yeterince bilmiyoruz. Halka kopmuş, biz; karanlıklara itilmiş bulunuyoruz. Batı'da sosyolojinin doğmasını gerektiren şartların ilki olarak zikredilen **“buhran”** kelimesinin kendisi bile, ondokuzuncu yüzyılda **“crise”** kavramının karşılığı olarak, Cevdet Paşa tarafından teklif edilmiş ve kelime kavram ve içerik olarak, ondan sonra topraklarımıza girmiş ve oturmuştur. **İslâmiyet'in esaslarının uygulandığı bir toplumda zaten Batılı anlamıyla sosyolojiyi ortaya çıkaran şartlar oluşmayacaktır.** Vermek, almaktan daha **“hayırlı”** olacaktır. **Namazı dosdoğru kılan bir insanın, orucun manasını bilerek oruç tutan bir insanın; zekâtını vererek servetini tezkiye eden bir insanın psikolojik yapısında kördüğümmler olmayacaktır.** Namaz ve oruç, ferdi ibadetler gibi gözükse de, aslında insanı toplumsal bir idrake de götürür.

Hep alan, hep şişen bir ego, sonunda patlamaya mahkûmdur. **Bugün ruhen en büyük problemini yaşayan insanlar, psikiyatrların ilaç takviyesine en çok ihtiyaç hisseden insanlar, refah toplumlarından çıkmıyor mu? Neden** Namazla yıkanmayan, oruçla tezkiye edilmeyen bir ruh'da, posalar birike birike sonunda o ruh çamurlaşıyor. Çamurlaşan o ruhu

temizlemek için artık tıbbî müdahaleye ihtiyaç baş gösteriyor. Bu tür ilâçla müdahalenin başarısını şimdilerde Batı’da ve Doğu’da pek çok psikiyatrist tartışıyor.

- Bireysel plândaki bu rahatsızlıkların sosyal plândaki tezahürleri de kaçınılmaz olarak ortaya çıkıyor...

Elbette. Hücreleri hasta olan bir vücut, sıhhatli olabilir mi? Devrimlerle dolu olan Avrupa tarihine bakalım. Servet ve hak eşitsizlikleri geçen yüz yıllarda arka arkaya gelen toplumsal infilakları ateşledi. 1789’da Fransa’da başlayan ve 1830, 1848, 1870 devrimleri olarak başka Avrupa ülkelerini de altüst eden devrimler, toplumsal yapıdaki uçurumlardan, adaletsizliklerden, eşitsizliklerden kaynaklanıyordu. Hürriyet bu isyanları dile getirmek için gerekiyordu. Sosyalizm ve sosyoloji, bu yüzden aynı kıtada ve aynı zamanlarda doğdu. Birisi bir ideoloji olarak, köylülükten işçiliğe geçen yeni bir sınıfın silâhı oldu; öbürü yeni düzeni, kendi düzenini yerleştirmek ve sağlama almak isteyen burjuvazinin silâhı olarak üniversitelere yerleşti. Eğer sosyoloji ve sosyalizm, bizim topraklarımızda doğmadıysa; bence, bu bir kusur değil, ferdi ve içtimai bir marifettir.

Utandırılacak bir şey yok. **“Evrensel dolandırıcılığın hüküm sürdüğü bir zamanda, gerçeği söylemek, devrimciliktir”** demiş George Orwell. Gerçeği söylemek konusunda bize destek olduğu için, Orwell’in toprağının bol olmasını diliyorum. Temennim, bütün beşeriyetin ahlâk duygusunu kaybetmiş global ekonomi döneminde, ortak güzellikler ve doğrular etrafında buluşup, varlığın gerçek bilgisine kendisini ulaştıracak olan ortak bir idrak milâdında buluşarak, secde-yi Rahmana baş koymasına yolundadır. Şahsen ben, beşeriyetin huzur ve mutluluğu için bundan başka hiç bir şehrah (yol)’ın olmadığı kanaatindeyim.

Örtünmeyi Asla Düşünmezdim

Röp: Şebnem İyınam

Yeni Aktüel-2005

- Modern değil de İslâm’a sıkı sıkıya bağlı bir kadın olarak yetişseydiniz bu kadar ilim irfan sahibi olabilir miydiniz?

Cahil geldik cahil gidiyoruz ya Rab! Sorunuz beni mahcup ediyor. Zira ilim-irfan sahibi olmak bir hedef; ama bir hâl değil. Âlim olan Allah’tır. Biz önce cehlimizi tesbit edelim ve Sokrates’le birlikte beşer olmak hasebiyle **“Bildığımız tek şey, hiç bir şey bilmediğimizdir.”** diyelim. Ama eğer bana hayatınızın zirve-idrakini söyle dersiniz, o zaman size çok sevinerek ve hatta en gür sesimle şöyle cevap verebilirim: **“Lâ ilâhe İllallah, Muhammed Resulullah.”** Hayatım boyunca ruhen yaşadıklarım ve aklen anladıklarım beni bu üst-idrake götürdü. Allah var ve Hazret-ı Peygamber O’nun elçisidir. Bana kalırsa, nefesler ancak bu idrake ermek amacıyla harcanıyorsa, yaşamının bir anlamı vardır. Hayatını ilim ve irfana

hürmet ederek yaşayan insanlarsa “**modernizm**” adlı şaibeli dönemden önce var olduğu gibi, Allah dünyamıza “**Aman**” verirse post modernizmden sonraki “**post**” dönemlerde de var olacaktır.

- **On yaşında örtünmüş olsaydınız bunları konuşabilecek miydik?**

On yaşındaki hâlimin, sorumluluğunu taşıyamam. Ama Marx üzerine ders verirken, oruçlu ağızla Marx’ı anlatıyordum. Müslüman olmam, Marx’i anlatmama ve anlamak istememe mani değildi. İslâmî kimliğim, örtünmemle görünür hâle geldi. Aslında doktorayı verdikten iki yıl sonra namaza ve oruca başlamıştım. İslâmî kimliğim, ilmî kimliğimi hiç zedeledi. Zaten niye zedelesin ki?

Benim İslâmiyet’im, dışarıdan öğrenilmiş değil; bizzat tarafımdan keşfedilmiştir. İslâmiyet’imi bir Japon’un Müslümanlığından çok farklı görmüyorum. Üsküdar’da doğmuşum. Mihrimah Sultan’ın minarelerindeki mahyaları görerek büyüdüm. Fakat çevremde, mahallemde, komşularımızın hayatında İslâmiyet küller altında kalmış bir ateş gibi idi. Evet, beni kimse teslim etmedi, ben kendim teslim oldum İslâmiyet’e. Bu çok önemli bir fark. On yaşında başımı örtseydim fark olur muydu? Olmazdı; ama otuz yaşının idrakiyle Secde’nin anlamını yaşadım. Bir anlamda ölmek üzere olan bir insanın, bir sal bulması gibi. Bu sal, beni çok muhteşem bir cennet adasına kadar götürdü. Elbette bireysel olarak başlayan İslâmiyetim, giderek sosyal bir boyut da kazandı. Ama her Müslüman için İslâmiyet önce kendi ben’i ile kendi tekliği ile ilgili bir şeydir.

- **Nasıl?**

Önce sizsiniz, teneşirdeki siz... Öldünüz, üzerinizden bütün esvaplarınızla beraber bütün toplumsal vasıflarınız alındı! Yani ne profesör, ne danışman, ne de Cemil Meriç’in kızısiniz. Dolayısıyla İslâmiyet’in farzlarının yerine getirilmesi halinde... ‘**teneşirdeki ben**’le daha yaşarken tanışıyor; hatta onu çok aşip cennete kanatlanmak imkânını buluyorsunuz. Tekrar çamur olacak bedenimizle Cenab-ı Hakk’ın huzuruna varacak olan nurumuz; yani ruhumuzun birbirinden kesinlikle ayrılabilceği tecrübesini, yaşarken idrak ediyorsunuz.

- **Nurumuzun ya da ruhumuzun örtünmeye neden ihtiyacı var?**

Desmond Morris’in bir kitabı var, “**Çıplak Maymun**” diye. İnsan, bütün hayvanlar arasında tek giyinendir. Giyimim fizyolojik ve sosyal bir boyutu var muhakkak! Fakat bir de dinî boyutu var, sosyali aşan bir mana boyutu. Eskiden, Cahiliye döneminde Kâbe’yi çıplak olarak da tavaf ederlermiş, çırılçıplak. Evet, çıplak geldik ve çıplak gideceğiz. Allah’ın bana anlamını bilmesem de, vermiş olduğu bir emri yerine getirdikten sonra, psikolojik manada çok daha farklı bir boyuta taşındığımı hissettim. “**Teslimiyet**”, **çok sevdiğim bir kelimedir; anlamak için önce teslim olmak lâzım**. Önce teslim olacaksınız, sonra anlayacaksınız. Otuz yaşında namaza başladım, başımı örttüğümde yaşım elli’yi geçmişti. Doğrusu, bu yirmi yıl zarfında başımı örtmeyi asla düşünmemiştim.

Ne olmuştu?

Son kararı almaya beni iten neden, depremdir. Deprem karşısında beşer olarak aczimi hissettim. Bir kere ölebilirdim, ölmedim. Ölümle göz-göze geldim; fakat ölümden korkmadım. Yani depremde başımı örtmemin korkuyla hiç alâkası yok. **Depremi Armutlu’da yaşadım. Merkez üssüne çok yakın bir yerdi ve bütün duvar açılarının kâh daraldığını, kâh genişlediğini gördüm. Üzerimdeki çatının yıkılayım mı, yıkılmayayım mı tereddüdünü yaşadığını ve dipten o derin gürültülerin geldiğini hissettim; yerimden kıpırdamadım. Sadece “Allahüekber” diye önce alçak sesle, sonra giderek yükselen bir sesle bağırdım.** Kızım yanımda uyuyordu, kaçmayı hiç düşünmedim. Kaderime sığındım sadece ve ancak deprem bittikten sonra dışarı çıktım. Adeta teslimiyetime; yani Müslüman kimliğime aykırı buldum, nankörlük olarak değerlendirdim kaçmayı. Birkaç gün sonra başımı örtmek gibi bir karar alacağımı da bilmiyordum.

- Sonra ne oldu?

Perşembeyi cumaya bağlayan geceydi. Arkadaşın ailesine ait bir yalının bahçesiydi, çocuklar yattılar. İki rekât namaz kıldıktan sonra dua etmek için ellerimi semaya açarak yıldızlara baktım. Ve o an içimde, Allah’a karşı çok büyük bir mahcubiyet duydum!

- Bunu hissetmenizin sebebi neydi?

“Ya Rabbi biz sana lâıyk kullar olamadık. Sen istesen şu dünyayı, şu yıldızları yok edip henüz yaratmamış olduğun mekânlarda, sana bizden çok daha lâıyk kullar yaratabilirsin...” dedim. Siz, şu anlattıklarımı nasıl anlıyorsanız bir kul olarak; bütün bu söylediklerimin kayda geçirildiğini hissettim. İşte, o zaman çok büyük bir utanç duydum içimde. Dedim ki, **“Sen Allah’sın ve benim kul olarak dualarımı kabul ediyorsun. Ben ise kulum; ama senin emirlerini yerine getirmiyorum. Benim başım açık.”** İşte o anda ömrümün herhâlde en büyük utancını duydum, müthiş bir hayâ duygusuna kapıldım o anda. Yalnız yüzüm değil, bütün ruhum hicaptan kıpkırmızı kesildi. O kadar utandım ki, **“Ben bu geceden itibaren başımı örtmeye karar veriyorum, beni bana mahcup etme, Ya Rabbi!”** dedim.

- “Beni bana mahcup etme” derken; kaygınız neydi?

Allah’a söz vermiştim, bu sözden dönmekten Allah beni korusun. Bu sözü tutup tutmayacağımı bilmeden yattım ve ertesi günden itibaren bir daha hiç kimse; yani caiz olan insanların dışında kimse başımı açık görmedi. Bu, **“Allah’a vermiş olduğum söz”** meselesidir; namus meselesidir. İdam edileceğimi bilsem başörtümle idam edilmek isterim. Benim için bu kadar önemli. Bu kararın noktası konmuş ve mürekkebi kurumuştur. Bu karar toplumsal boyutu olmayan bir karardır. **Bir kul olarak, Allah’ın huzurunda imzaladığım bir karardır. Allah’ın emirleri tartışılmaz, uygularsınız ya da uygulamazsınız.** İslâm’ın farzlarını uygulayanların bu farzları yerine getirdikleri ölçüde, Cenab-ı Hakk’la arasındaki perdeler kalkar. Başörtüsü, **“Allah’ın emirlerinden bir emri daha yerine getirmeye niyetliyim”** demenin

ifadelerinden biridir. Ancak Fransızların dediği gibi **“La Noblesse oblige”**. **“Böyle bir iddianız varsa, bazı şeyleri yapmaya, bazı şeyleri yapmamaya mecbursunuz”** demektir. İnsanız; benim de zaaf larım, kusurlarım var. Başında örtü taşıyan bir hatun kişi olarak, İslâm’ın izzetine uymayan bir şeyi elimde olmayarak yaptımsa, bunun farkına vardığım an, en çok başörtümünden rahatsız olurum. Hatam gözümde katmerlenir, kendimi hiç affetmeyeceğim sanırım. Nerelere kaçacağımı bilemem. Hem karşımdakinden utanırım, hem kendimden. Bu tabii sadece başörtüsü için geçerli olan bir hakikat değil. Zarfın ötesinde, bir de mazruf meselesi var. Meselâ secdeyi çok seven bir insanım; fakat hâlâ namazı, bütün rükünlerini bihakkin idrak ederek kıldığımı sanmıyorum.

Kültür Denizinden İrfan Sahillerine

Röp: Sümeyye Öztürk

Anadolu Gençlik Dergisi, 2004

“Sosyoloji çok önemli bir bilim dalı. Tarih boyunca insanın gelişimine, yeni şeyler keşfetmesine birebir etki yapan, yaşamının sonuçlarını değerlendiren; ama bir taraftan da ona yaşamaya devam etmesi noktasında yol gösteren bir disiplin. Son yüzyılda, dünyada kapitalizmin hâkim olduğu dönemde, dünya genelinde-ölçeğinde- sosyoloji alanında yapılan çalışmalarda bir farklılaşma yaşanıyor” diyebilir miyiz? **“Sosyoloji, dünya düzenine dönük eleştirilerin ağırlıklı olarak yer aldığı çalışmalardan çok, daha sakin, suya sabuna dokunmayan çalışmaların yapıldığı bir alan haline geldi”** yorumu doğru mu?

Bizde genel olarak 19. yüzyıldan itibaren başlayan ve bir anlamda 18. yüzyıl aydınlanmacı felsefesinin ülkemizdeki etkisi diyebileceğimiz, birinci derecede Fransa’dan kaynaklanan dalgalanmalar zihinleri öylesine bulandırmıştır ki; bilim, yeni türden bir kutsallık kazanmıştır. Onu eleştirmek hakkına sahip değilsinizdir. Biliyorsunuz, okyanustan geçen gemilerin dalgaları saatlerce sonra kıyıya vuruyor; biz de Batı’dan gelen dalgaları neden sonra hissediyoruz. Bu arada Batı’da yeni dalgalar oluşmaya başlamıştır. Biz hâlâ zihnen eski dalgaların sesini duyuyoruz. Avrupa ve Amerika’da bizatihi ilmin kendisine yönelik sorgulamalar başlamıştır. Bu sorgulamalar ülkemize tam olarak ulaşmadı. Kamuoyunda henüz pek ma’kes bulmadı. Dolayısıyla bilim o eski kutsallığını koruyor.

Sorunuz, sosyolojinin tarihi boyunca sahip olduğu kutsallıktan onu biraz arındırabilecek olan, ülkemizde hâkim olan sosyoloji büyüsunü bozabilecek bir soru. Bu bakımdan önemli ve şu anda benim sosyolojiyi değerlendirmemde ya da değerlendirmememde bu düşüncenin etkisi var. **Jung**’un toprağı bol olsun. **“Anılar, Düşler, Düşünceler”** kitabında –ki, Batı’nın büyüsunü bozan bir Batılıdır- şöyle bir cümle var: **“Bence bilimsel bir gerçek, o gün için geçerli olan bir varsayımdır. Bu, onun sonsuza dek bir inanç abidesi gibi korunması gerektiği anlamına gelmez.”** İtiraf etmeliyim ki, varsayımların inançlaştırıldığı bir sosyolojiden

belirli bir uzaklaşma içindeyim ben. Uzaklaşmakta olduğum sosyoloji, bu kutsal sosyoloji; bu tür sosyolojinin büyüğü, benim için bozulmuş bulunuyor.

- Avrupa ve Kuzey Amerika'dan yayılan yeni eleştirel dalgalar yine, muhtemelen başka bilimlerden önce sosyoloji çanağının içinden çıkacaktır. Türkiye'de böyle bir hareketlenmenin öncüsü olmak, temsil etmek, "fark edenlere"; yani size düşüyor. Neler söyleyeceksiniz?

Batıda, sosyoloji içinde gerçekleşen bir dalgalanma var; ama bunu yalnızca sosyoloji çanağının içinde bir dalgalanma olarak değerlendirmek yanlış olur. Bu umumî bir dalgalanma. Bilimlerde, büyük ve küçük sonsuz arasında kalan ufak bir alan ancak bilinebiliyor. Sonsuz; hiçbir ilmin ulaşamadığı, karanlık, bilinmeyen, tanımlanmamış alanlar var. Dolayısıyla Batı'da ilmin, kendisini eleştirmesi ya da "**kendini bilmesi**" sadece sosyoloji için olmadı. Bilinmezlikler diğer disiplinler için de söz konusu. Bu bazen itiraf edildi, bazen edilmedi. Yani bilim kilisesinin içinde söylenenlerle dışında söylenenler her zaman aynı değil. Dolayısıyla Batı ilminin samimiysizliğinden söz etme eğilimindeyim. Bu bir. Bu genel çerçevede Batı sosyolojisini de yeterince samimi bulmuyorum.

***

Ben, babam ve çevresinden aldığını elektrik, onun için okuduğum kitaplar ve kendi öğretim hayatım düşünülürse Batı kaynaklı bir eğitimden geçtim. Ama doktora tezim sırasında Cevdet Paşa'yı çalışınca tarihimizi keşfettim, güzelliklerin Batı'dan bize gönderilen "**paketlerde**" değil, kendi evimizin içinde olduğunu fark ettim. Cevdet Paşa bu bakımdan düşünce kiblemi değiştiren insan oldu. Bütün gücümle ve hızımla Batı'ya doğru akarken, Cevdet Paşa beni kolumdan tuttu ve "**Sen, kendi düşüncenin gerçek mayasını burada bulacaksın; kendi topraklarına dön**" dedi.

Daha önceki yıllarda, üniversitede İslâmiyet'le ilgili tek hocam, 1969'da A. 9'da gece derslerine katıldığım rahmetli Muhammed Hamidullah olmuştu. İslâm Araştırmaları Kütüphanesi, içinde pek az çalışanı ile bana hep hüznü vermiştir.

- Bir de objektiflik meselesi var..

Evet, ilimdeki objektiflik ve sübjektifliği çok iyi değerlendirmemiz lâzım; hatta sosyal bilimlerde bazı koşullarda sübjektif olmanın faydaları var. Bir sosyologun kendi toplumuna karşı "**fazla objektif**" olmasını bir eksiklik, bir yabancılaşma olarak değerlendiriyorum. Babamın "**objektiflik namussuzluktur**" diye bir sözü vardır. Bu anlamda **bir sosyal bilimcinin incelediği insana, bir böceğe bakar gibi bakmaması; o insanla ortak değerleri paylaşmanın getirdiği açılmadan istifade ederek çalışması çok önemli.**

On bir bin ciltlik bir kütüphanenin ortasında ve hayatı okumakla geçmiş; ama hayal kırıklığına uğramış bir insan olarak Batı sosyolojisinden, bana verebileceğinden çok daha fazlasını istedim, verebileceğini sandım. Onu, gözümde büyüttüm, "**tek mürşid**" o sandım; meğer

değilmiş! Bu anlamda ben, satırlarda kalan, sadrımı dolduramayan bir “loji” yi, kendi dünyamdan uzaklaştırdım.

İslâmiyet’le ilgili çalışmalarım sosyoloji ile ilgili çalışmalarım ile beraber gelişti. Namaza başlamam, doktorayı verişimden üç yıl sonrasına rastlar. Bir anlamda ilimden, bana verebileceğinden fazlasını beklediğim için, -ilmin bunu bana vermediğini gördüğümde-; bir inkisar dönemi yaşadım. Doktoradan sonra kitaplardan uzaklaştığım bir dönem oldu; bir buhran geçirdim. İslâmiyet’le ilgili bir terbiye almamıştım, bir model yoktu önümde; bu boşluk, intikamını çok acı şekilde aldı benden. 78 yılının ilkbaharında intiharın eşiğine geldiğim bir gecenin sabahında, bir sabah ezanı ile beraber namaz kılmaya başladım. O günden sonra namazı bırakmadım; ama ilmi de bırakmadım. Kitaplarda bulamadığını soruların cevabını, secdede buluyordum. Hayalimdeki sosyolojiden alamadığım tatmini, İslâm kaynaklarını okuyarak ve İslamiyet’i yaşayarak bulmaya başladım.

Ben, annem hariç; anneannemden Asr-ı Saadet’e kadar bütün büyükannelerimizin yaptığı bir şeyi yaptım. Hem sosyoloji, hem de yaşayarak İslâmiyet üzerine çalışmak beni şu noktaya getirdi: **“Batı’da, sosyolojinin doğmasına yol açmış olan şartlar; Batı’da, İslâmiyet’in getirmiş olduğu toplumsal esasların uygulanmamasından doğmuştur.”** Batı’da sosyal sınıflar arasındaki büyük servet uçurumu İslâm dünya görüşünün yoğuracağı insan tipinin mayalanmasıyla ortadan kalkabilecek bir sorundur. **Sosyolojinin malzemesi, toplumsal sorunlar.** İslam ülkelerinde Batı’da görülen devrimlere rastlanmıyor; Batı’da devrimleri getiren şartlar, İslâm ülkelerinde yaşananlara göre daha az kötü olduğu halde. **İslâmiyet dünya ile ahiret arasında denge kurmuş olan; dünya konusunda insanları şükür bakış açısı ile donatan bir inanç sistemi.**

Avrupa’da insanlar hayatlarını, ölüm algılamalarını dünya ile sınırlıyorlar. Bugün psikiyatriye gösterilen ilgi ve ihtimam bir zamanlar önünde günahlarını itiraf etmek için diz çöktükleri papazlara gösteriliyordu. Şimdi psikiyatrin koltuğuna uzanıyorlar. Dolayısı ile dinlerin rolünün, Batı toplumunun bugünkü durumu için açıklayıcı olduğunu düşünüyorum. Din durağan bir şey değildir. Yaşayan, tam da hayatın içinde olan bir şeydir; sadece atalarımızdan bize kalan değil, bizzat bizde hayat bulan bir şeydir.

Kuran-ı Kerim, Peygamberimize nazil olmuştur; ama her an hepimiz için tekrar nazil olmaktadır. Bunu çok kereler tecrübe ettim. Tecrübe edenlerden de dinledim. Kur’an-ı Kerim yaşayan bir kitaptır. Onun için de **“mucize”**dir. 1957 yılından itibaren kitap okumaya başladım. Önce babama okudum, sonra kendim okudum. Herhalde elli senedir kitap okuduğum söylenebilir. Bütün bu kitapları okuduktan ve otuz yıla yakın bir süredir, kusur-u küsuratıyla namaz kılmaya niyet eden bir kul olduktan sonra geldiğim nokta şudur: Hayatın, bize belli hakikatleri idrak için verilmiş bir nimet olduğuna kaniim. Bu nimetin idraki ve bu idrakin ifadesi olarak, okumaya olduğu kadar namaza da çok ehemmiyet veriyorum. Namazın tek tek herkes için bir idrakin ifadesi, bir şükürün lisan-ı hâl ile ilânı ve ayrıca da bir bilgi kaynağı olması gerektiği kanaatindeyim.

Bazen kendi yakınlarıma; hatta kendime bile gücüm yetmiyor, hayat böyle. Kendimi dua ile mükellef addediyorum. **Babam, son demlerine kadar ilim atıyla koştu; son anda at değiştirdi ve muhteşem bir şahlanışla ahirete gitti.** Babamın “**Muhammed sevgilim**” cümlesini söylemesi, benim için gerçek bir mucizeydi.

Evet, kültür denizinde yüzmeyi seviyorum; ama irfan sahiline çıkıp güneşlenmek şartıyla. Sahil-i selâmeti bulduktan sonra, ufuklara açılmaktan kim korkar?

Kubbelerin Altı Boş Değil

Röp: Cihat Zafer-Mostar

Mayıs 2005

Peki, İstanbul’da bugün yaşayanlar; "Derya içre" olup, deryayı bilmeyen mahilere benzemiyor mu?

Geçen gün İstanbul Kitaplığı’nda çalışıyordum. 6 tane üniversite talebesi geldi. “**Kentlilik bilinci**” ile ilgili bir çalışma vermiş hocaları... Kızcağızları ayak üzerinde bir kolaçan etmek istedim. Dedim ki, “**Süleymaniye Camii, kim tarafından; kimin için yaptırılmıştır?**” Bundan basit soru olur mu, İstanbul hakkında?

Kızlardan birisinin bana verdiği cevap karşısında, -hani, üzüntüden saçları ağardı bir anda denir ya; hissettiğim duyguyu ifade etmem gerekirse- saçlarım ağarabilirdi. Çünkü o üniversite öğrencisi soruma, “**Süleyman Çelebi için yapıldı!**” diye cevap verdi. Ecdadın “**Cehlin ol mertebesi, sehl olmaz**” diye bir tabiri vardır; bu kadar cehalet kolay değil! İnsanın bu kadar cahil kalması için özel bir gayret harcaması lâzım.

Cebrail (as) ile Buluşmak

Röp: Mehmet Gündem

Zaman- 29 Temmuz 2001

Sosyolojinin 19. yüzyılda Avrupa’nın alt-üst olan toplumunu uslandırmak için “**ismi konan bir üniversite disiplini**” olarak doğduğunu biliyoruz. Yeni palazlanan Avrupa burjuvazisinin, fetihlerinin tapusunu çıkardıktan sonra sosyolojiye olan hayatî ihtiyacı azaldı. Bu manada, Batı’da sosyolojinin doğmasını gerekli kılan şartlar sona erdi. Yeni problemler, yeni rahatsızlıklar var şüphesiz ama bunlar 19. yüzyıldaki kadar “**acil çıkış kapısına muhtaç**” değil. Gurvitch ya da Weber üzerinde yıllarca çalıştıktan sonra, hatta Weberin yöntemini kendi tarihimize uygulamak için Doktora öncesinde çalışmalar yaptıktan sonra zihnim ve gönlüm şu kararda ittifak etti: Ben, bir başkasının makasıyla kendi kumaşımı kesmekten hoşlanmıyorum. Kaldı ki, o makas benim kumaşımı kesemiyor. Bir başka tarihin sorunlarından doğmuş olan

sosyoloji, benim tarihime nüfuz edemiyor, zaten.

İslâmiyet bir dünya sistemi olarak uygulansa idi, 19. yüzyılda sosyoloji gibi bir bilim dalının belki de doğmasına gerek kalmayacaktı. Dünya henüz Müslüman olmadığı için, toplumsal, sınıfsal ve asıl ferdî egoizmler gemlenmek şöyle dursun, gemi azıya almış oldukları için, “insan insanın kurdu” olduğu için; toplumlar, sınıflar, ferdler arasındaki uçurum giderek derinleştiği için, sevgili dünyamız “**bir kan ve gözyaşı vadisi**”ne dönüyor. Yani, insan, insan olmayı bilse idi, “**komşusunu -en az- kendisi kadar saysa**” idi, “**yaratılanı Yaradan’dan ötürü sevse**” idi; “**veren elin, alan el’den üstün olduğunu**” yaşamak zevkine erse idi, “**iyi ahlâkı tamamlamak için gelen**” bir Rehber’e sahip olduğunu idrak etse idi, toplumsal ıstıraplardan doğan bir üniversite kürsüsüne ihtiyaç olmayacaktı. **İlmin dolduramayacağı boşlukları, ideolojiler kapatmaya çalışıyor; ne çare, onlar da bu işin üstesinden gelemiyor.**

- **Sizin bireysel çözümünüz, idrak ve iman, nasıl bir bakış açısı getirecek ki, topluma ve oradan yeryüzüne yansımaları olsun?**

Allah’ın “**yapın**” dediklerini yaparak, “**yapmayın**” dediklerini yapmayarak... Bu konuda hiçbir şüphem yok. **Benim imanım, öğretilmiş bir iman değil; keşfedilmiş bir imandır.** Genetik kodumun dışında ben, hiçbir dinî terbiye almadım.

İslâmiyet’e Lâyık Müslüman Olmak

Röp: Ahmet Dursun

Köprü-Yaz-2005

İdeolojilerin kafese aldığı insanlar, beşeriyetin karnı doyurulunca bütün problemleri halledilecek zannediyordu. 19. yüzyıldan itibaren karnımızın doyması, sırtımızın pek olması bütün Batılı sistemlerin; kapitalizmin de, sosyalizmin de vaadi idi. Bu, dünyanın bazı yerlerinde bir ölçüde gerçekleşti; fakat sonuç umulduğu gibi olmadı, maddî sorunların çözümü, beklenen mutluluğu getirmedi. İnsanlar bedenen obezleştiler, rûhen ise zafiyete düştüler.

Önce Bir Kul’um, Sonra...

Röp: Gülay Göktürk-

Tercüman-21 Mayıs 2004

- **Namaza başladınız ama başınız açıktı?**

Evet... Doğrusu ben namazı örtünmekten daha fazla önemsedim hep. Secde huzurunu vazgeçilmez buldum. O dönemlerde örtünmeyi düşünmedim. Meselâ, hacca gitmeyi düşünüyordum; ama başımı örtmeyi düşünmüyordum. Üniversitede öğretim üyesiydim, toplum içinde bir yerim ve sosyal bir hayatım vardı. Örtünmeyi aklımdan geçirmiyordum. Taa ki,

1999'daki büyük depreme kadar...

Namaz kılmaya başlamama ruhumdaki büyük deprem sebep oldu. Başımı örtme-me ise, tabiattaki deprem... Şimdi en büyük kâbusum, başımı açık görmek. Rüyamda sık sık başım açılmış görüyorum. Ne yapacağımı şaşırıyor, elimle, kolumla saçlarımı örtmeye çalışıyor, kaçmak istiyor, kaçamıyorum.

Başınızı örtmek sizi psikolojik bakımdan etkiledi mi?

Başımı örtme kararı verdiğimde elli yaşlarındaydım. Ama doğrusu başını örtmenin bir insanı çirkinleştirdiği kanaatinde değilim. Tam tersine, kadınların başörtülü daha musaffa, daha **“dinlenmiş”** bir güzellik kazandıklarını düşünüyorum. Ayrıca başı örtülü bir insanın örnek olacak kadar giyimine, dış şekline dikkat etmesi; temsil ettiği izzete lâyık olması lazım. Müslümanlık, pejmürdelik değildir ki; Allah'ın birer şaheseri olarak, kendine ve başkalarına saygı duymak, ihtimam göstermek demektir.

Başımı niye örttüm?

Bu sorunun cevabı son derecede basit: Allah'ın emri olduğu için örttüm. Allah'ın bir emrine daha itaat etmek için örttüm. Allah'ı sevdiğim için örttüm. Bunda esrarengiz olan hiçbir şey yok. Örttüğüm için de son derecede memnunum. Mezarıma girene kadar da bu özelliğimi koruyarak yaşamaya niyetliyim. Hiçbir dünyevî mansıp da, benim bu kararımı yeniden gözden geçirmemi gerektirecek kadar büyük; ya da, anlamlı değildir. Ben önce bir kulum, sonra vatandaşım. Kulluğum, ölümünden sonra da devam edecektir; vatandaşlığım ise, teneşirde sona erecektir. Elhamdülillah.

Aynı yasak, siyasette de karşınıza dikilmeseydi; siyasete atılmayı düşünür müydünüz?

Çok hürmet ettiğim bir siyasî parti başkanı, evime kadar geldi ve siyasete girmemi teklif etti. **“Ben başımı örttüm, bir daha açmam söz konusu değil; dolayısıyla siyasete girmem de, söz konusu değil”** dedim. Çünkü **benim başörtüm benim için bana teklif edilecek bütün dünyevî makamlardan, daha değerli.** Ama başörtüsü engeli benim siyasete girmeyi reddedişimin tek nedeni değil; bir başka neden, Cemil Meriç'in soyadını taşımam. Babamın soyadını siyasallaştırma hakkını kendimde görmüyorum. Üçüncüsü, ben; öğrencilerime sosyoloji öğretirken, hep şunu derdim: **“Siz, koskoca bir sarayın bütününden sorumlusunuz; kendinizi onun odalarından birine kapatarak, bütünü görmekten alıkoymamaksınız.”**

Son olarak da, ben; kendimi siyasete yatkın bir tip olarak görmüyorum. Parti disiplini vesaire gibi endişeler olmadan, düşündüklerimi olduğu gibi ortaya koymak isterim. Sonuç, **varlık sebepimi kullara göre değil, Allah'a olan aşkıma göre düzenlemiş bulunuyorum; Ve bundan da, büyük bir huzur ve zevk alarak yaşıyorum.**

Dua Hakkımı Kullanıyorum

Röp: Engin Sezen

Zaman- Pazar Eki-

4 Şubat 2001

Pascal'ın bir sözü var: **“Gönlün gerekçelerine, aklın akli ermez.”**

İnsan, Kâbe'yi tavaf ederken bütün sosyal vasıflarını sıfırlıyor. Tanpınar'ın dediği gibi **“Bir avuç kum tanesi arasında bir kum tanesi oluyor ve böyle olduğunu dahi bilmiyor.”** Dünya ile ilgili bütün özelliklerini kaybediyor.

Kâbe'de şunu hissettim; İslâmiyet, globalizmi bin dört yüz yıl önce gerçekleştirmiş. Çıkar hesaplarına değil, ortak değerlere dayanan bir globalizm bu... Kâbe'yi tavaf eden, karamela şekerinden tatlı, güzel zenci kadınla, Asya'nın -kim bilir hangi otsuz yamacından gelmiş- dinç ihtiyarı, aynı sevda anaforunda harmanlayan ne? Allah hepimizi, kul olma şerefinin bilincine erdirdin...

Müslümanlığın ne kadar derin bir inanç ve İslâmiyet'in ne kadar ciddî bir hayat programı olduğunu anlamak için Hicaz'a gidin. Ve sonra, yaşadığımız hallere bakarak karar verin: **Siz Müslüman mısınız, değil misiniz?** Eğer Müslüman'sanız ona göre yaşayın. Değilseniz, vur patlasın çal oynasın, keyfinize bakın; ama bunun kararını verin.

İslâm olmanın zirve lezzetini yaşamak için, Allah; herkesin, ömründe bir defa olsun o diyara kanatlanmasını nasip etsin.

ÖZET

CELAL SANCAR

09.02.20216

ANKARA